

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELNIK HETENKENT EGBYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vál-
lalat irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ AKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Emlékezés Kossuthra.

A héten volt tizenharmadik évfordulója ama szomorú napnak, melyen a nemzet legnagyobb fia, ki majdnem egy félszázadon keresztül ette a hontalanság keserű kenyerét, akinek nagy nevével egy nemzet dicsősége forrik össze: Kossuth Lajos átszenderült az örök életbe...

Országok könnyeztek ravatalánál és milliók szemében törtek fel a könnyek annak a férfiúnak megnyílt sírjánál, ki egy nemzetet lelkesített a szabadság kivívására... Tüzoszlopa volt ő valóban nemzetének a zsarnokság sötétségében, világító fáklyája egy világnak, egy ujkori Mózes, ki népét bevezette a pusztaságból a szabadság, testvériség és egyenlőség földjére.

Valóban igaz, hogy csak a gondviselés nagy kegyelme szokta az ily nagy jellemekkel megajándékozni a szenvedő népeket. Évszázadok sóhajaiból és évszázadok szolgajármába szokott népek könnyeiből teremhet csak meg az a szabadságvágy, mely oly ragyogó példákat nevel, mint Kossuth. És ő valóban ily ragyogó példa volt: a dicsőségben és lemondásban egyiránt...

Lángelme a szó legnemesebb értelmében, gazdagon egyesítve lelkében a szív nemes tulajdonait... Arra volt hivatva, hogy új viszonyokat, egy új világot teremtsen elméjének teremtő hatalmával, szívének a rabszolgaság súlyos voltát megértő szeretetével, lángoló honszerelmével... És mert nagy volt mindenképpen, szenvedései sem lehettek hasonlóak az epigonok keserűségeihez... Osztozott a vak Homér, a dicsőségről letaszított Belizár sorsában... Átélt a nagy elmék és nagy szívek összes szenvedéseit, sőt éreznie kellett e nagy jellemmel még azt is, ami legfájóbb, — igen, éreznie kellett azt, hogy a törpe utódok egyrésze a hatalom kedvében óhajtván járni, hontalanná tette legnagyobb fiát...

Nagy kort ért el és szellemének üdeségét, frissességét megőrizte az utolsó napokig... A kor azonban ledöntötte a hatalmas tölgyet, mely vérzivatarok között nőtt naggyá és a mindnyájunkra ránehezedő végzet elmetszette élete fonálát annak a nagy embernek, kinek csak egy vágya, egy törekvése, egy imádsága volt: a haza boldogsága...

Egész élete a kötelesség teljesítése volt... Munkában fáradt, önzetlen becsületos, munkában... Öndicsőségét nem kereste, szíve csak nemzetéért dobogott... Nagy maradt örömben és búban a szabadság, elnyomatás, lemondás és száműzetés napjaiban és következetes, melyhez hasonlót hiába keresünk a világtörténelemben...

Valóban az volt, amilyenek 1836-ban feltette őt a költő tolla, mintegy belenézve a jövőbe:

Háromszáz évig várt rád nemzeted,
Nem rég jövéél s több század életed...
Atyád a nép volt, nevelőd a vész,
A vész karja a legjobb baráti kéz...
Véres pallos függ álmaid felett,
Egy nemzet az, ki örzi éltedet...
Szónok, kitől a zsarnok vére forrong,
Rákóczinak égből kitört lelke vagy,
Hullám, mint a véstenger felvetett,
Hogy elmerítsd, vagy felvidd népedet...

Valóban ez volt Kossuth, kinek dicsősége eltörölhetetlen betűkkel van beírva a Világtörténelemben és minden szabadságszerető népnek lelkébe... Phároszi láng ő, hova időtlen-időnkig járnak honszerelmet tanulni...

Legyen áldott emlékezeted Kossuth Lajos... Halálod tizenharmadik évfordulóján még nem szabad ugyan nemzeted, de mi hisszük, bizunk és remélünk a költő jóslatában:

Lesz még ünnep a világon!

Koncz Ákos.

A vízvezeték és csatornázás.

E napokban egy kis hír járta be lapjainkat, hogy mily alkalomból, mi célból, arról nem tudnék számot adni, de hogy mekkora tájékozatlanság, mekkora fölületesség foglaltatott e pár sorban az engemet, is meglepett. A hirlapírás nemes mestersége azt követeli, hogy minden kérdéstről, de kivált az ily eminenter kultur szükséglet kielégítését célzó műről csak szeretettel és jóakarattal emlékezzünk meg.

Ha már személyes téren el is vadítottak a hirlapíró erkölcsök egyeseknél, e térre már csak az ég szerelméért ne vigyük át azt, mert: könnyen árthatnak ama korszakos alkotásnak.

Debrecen város vízvezetési művének változatos izgalmakban is bővelkedő történetét nálam jobban senki sem ösmeri, hiszen kötetekre menő irataim vannak e tárgyban; ne csodálkozzon hát senki, ha kihoz sodromból az ily közlemény.

Nem akarom hinni, hogy sugalmazottak ama közlemények, melyekből szemelvényeket kívánok bemutatni.

Az egyik ujság azt írja: „A város nem is szavazta meg az összes költségeket, mert nem lehet tudni, lesz-e elegendő vízvezeték“. (sic!)

A másik azt írja: „Kár, hogy a próbafurást csak egy helyen folytatják. Nagyon jelentéktelen költségtöbbletet okozna, ellenben hetekre terjedő idővesztéseget tenne feleslegessé az, ha egyidejűleg több különböző helyen kezdenének furni“.

Majd azt írja: „Ha minden részlet munka a legpontosabban sikerült, akkor Debrecen lakossága ez év decemberének végén vízvezetési vizet ihatik“.

A tény az, mikor már minden ellenérvből kifogytak velünk „a nem tudom hány pár csizma“ párttal szemben (Pedig a csizma, ha szorít is néha, az idők viszonyosságai-val szemben jobban megvéd a cipőnél. Szedő.) az ugynevezett haladó városi pártiak a vízvezeték kérdésében azzal állottak elő a végrehajtást elrendelő határozattal szemben, — de hátha mégsem lesz víz?

Erre mondotta, gondolom, Aczél főmérnök: „hiszen ha már érveimet el nem fogadják, a tények előtt majd meghajolnak, furassuk meg a még szükséges 10 kutát és ha meglesz a víz, lefektetjük majd a vízvezetékét.“ Mi függetlenségi párt, akik az első sorokban harcoltunk ama nagyfontosságú műért, akik mindenkor egyhanguan szavaztunk meg minden idevonatkozó kérelmét a tanácsnak, hozzájárultunk ehez is, mert az csak természetes, hogy előbb furják a kutakat és szerzik meg a vizet, csak aztán készítik el a vezetékét. Ez által nem is szenved a munkálat halasztást, legalább nem oly mérvben, mint a híres ellenpárti felekezések által.

Tudnivaló u. i., hogy végrehajtási határozatunkat, úgy mint a kutafurási pályázat eredményét megfelelve, majd két évvel hátráltatták a művek létesítését.

Ha az nem történik, az 1905-iki hosszú, aszályos nyáron megfurattak volna a szükséges kutak és talán ma már kész is volna a vízmű. Így azonban sajnos, megleszünk elégedve, ha e nyáron a kutakkal végezhetünk. A vízvezeték és csatornahálózat kiépítésére jó, ha ez őszön vagy kora tavasszal kerülhet majd sor.

Akkor is ennek végrehajtása 2—3 évet igényelvén, bizony jó lesz, ha 1910-re elkészül Debrecen város vízműve és csatornahálózata.

Mindez nem volna baj, hanem hát hátra van még a fekete leves.

Az e havi közgyűlésen fogjuk tárgyalni a vízvezetési és csatornahálózati szabályrendeleteket, melyeket kinyomatva szétküldöttük tanulmányozás végett.

Én már alaposan foglalkoztam vele és igen ajánlom, hogy kiki alaposan vizsgálja meg, mert csak így válik lehetővé ily fontos kérdésben az ügyszó méltó komoly tárgyalás folytatása.

Nevezett két szabályrendelet igen gondos, precíz munka, mindeneket kielégíthet és hosszú időre biztosíthatja ama két jóléti intézmény fejlődését.

Tartsa szeme előtt mindenki szeretett városa közegészségi, köztisztasági és tűzrendészeti nagy érdekeit, melyek e művekhez fűződnek és lehetetlen, hogy ama csekély áldozatoktól elzárkóznék, melyeket ezek létesítése reája róhat.

Bizom városunk polgáriságában, mint mindenkor biztam, hagyományos nemes áldozatkészsége nem hagyja el ez alkalommal sem; csak ne legyenek, akik önimádat és öntetszelgéssel megzavarják a higgadt, komoly tárgyalást.

Nagy érdekek fűződnek e szabályrendeletek el vagy elnem fogadásához, de a legfőbb az, hogy újabb halasztást ne szenvedjen a művek létesítése.

Dr. Burger Péter.

A provinciális levéltárak.

Írta: Fodor György Szatmár város levéltárosa.

Magyarországnak van egy nagy betegje. Ugy néz ki, mintha meghalt volna; pedig nem halt meg, hanem csak aluszik, mint az evangéliumi leányzó. Tehát éppen olyan, mint egy tetszhalott — kibén megvan ugyan az élet, de nem munkálkodik, mert meg van dermedve, mintha egy végnélküli álomba szenderült volna el. És ha nem költögetik, hanem csak hagyják aludni, — bizony soha sem fog felkelni magától.

Ez a tetszhalottnak látszó nagy beteg a provinciális levéltárak legnagyobb része.

Ha olykor-olykor úgy elgondolkozom ennek a nagy alvó betegnek a sorsa felett, olyan különösnek, sőt bántónak, bosszantónak tűnik fel előttem az az irtózatosságot, amiben ezt a nagy beteg alvót részesítik, hogy senki sem siet a felébresztésére. Pedig azt hiszem, hogy ez is megérdemelne még talán nem is kis — de nagy gondozást is.

A világon minden nemzet — nemcsak a műveltebb, de még a műveletlenebb is irásba foglalta, vagy legalább bizonyos jelekkel ábrázolta azokat az eseményeket, melyek felette akár jó, akár kedvezőtlen eredménnyel átviharzottak. Ezeket az irásokat és jeleket aztán összeszedve e célra kiszemelt helyen együttesen hejjezték el, nemcsak azért, hogy azoknak alkalomadtán hasznát vehessék, hanem, hogy az utódok is tudják meg, hogy miként munkálkodtak, mit, miért és hogyan tettek elődeik? azért, hogy saját életükre nézve okuljanak belőlük.

Nemcsak a központokon, hanem még a vidékeken is ugyanezt tették. Az országos központokon összegyűjtött iratok és jelek a nemzet élettörténetét tartották fenn; míg a vidékeken megőrzött iratok és általában véve minden emlékek, a vidékiek ténykedéseit, szokásait, erkölceit, társadalmi életét örökítették meg. Így a halhatatlanságot mintegy biztosították a maguk számára már évezredekkel ezelőtt, amikor még halvány fogalmuk sem lehetett az evangéliumi halhatatlanságról. Hagyományaikban mintegy élni, mozogni, munkálni látjuk őket.

Ne vitassuk azt, hogy vajjon ilyen gondolkozás vezette-e az őseket, vagy csak ösztönszerűleg cselekedtek akkor,

amikor az elviharzott eseményeket akár írásban, akár jelekben, akár emléktárgyakban fennhagyták az utódoknak. Mondjuk rá egyszerűen, hogy nagyon helyesen cselekedtek, s hogy ezen tettükért az utódok örök hálijára tették érdemessé magukat. Mert ezek nélkül csakugyan örökre meghaltak volna ránk nézve, s nem tudnánk róluk többet, mint azt, hogy éltek . . . mert élniök kellett. De hogy miként éltek, küzdelmeikkel milyen eredményeket tudtak elérni, arról semmit sem tudnánk. S így nem láthatnánk be az évezredek eseményeibe és minden irányban csak egy-egy nagy kérdőjel ötlene lelki szemeinkbe. Ez pedig ami kutató és tudni vágyó lelkünket nemcsak sajnosan, de a szó szoros értelmében véve véghetetlenül kínzóan bánatáná; mert így a jelent nem tudnók összemérni a multtal, s a kettő közötti nagy különbséget mérlegelni, az események fejlődését, s ezekből az okulást, a következményeket levonni.

Arra a merész feltevésre ne is gondoljunk, hogy minden legkisebb eseményt is írásba foglaltak volna; mert ezt a kezdet nehézsége is teljesen kizárja. Sőt a nevezetesebb eseményeket is úgy írták le, hogy bizony csak nagy nehézséggel, — az egybevágó — és ellentétes körülmények egybehasonlítását folytán erős ítélőtehetséggel lehet a valóságot megközelítő tényt megállapítani. De azért mindenestre megvan az a megbecsülhetlen érdemük, hogy belőlük őseink életének, működésének egyes kiválóbb mozzanatai legalább nagyobb körvonalakban mintegy szemléltetővé váltak előttünk, s így alkalmat adtak, módot nyújtottak az utódoknak az okulásra, a nemesebb eszményekért való lelkesedésre, s a rossznak kerülésére.

Ez alkalommal nem bocsátkozhatok annak bírálatába, hogy vajjon ezek az örökségül ránk maradt iratok teljes képét adják-e vagy sem a multaknak? De azt mindenestre ki kell emelnem, hogy azokat a nagyszabású munkákat, melyek az emberi nem történelmét úgy egy, mint más tekintetben megörökítették, egyedül azoknak az iratoknak köszönhetjük, melyeket őseink ránk hagytak.

Ezeknek az iratoknak gyűjteménye: „*Levéltár*“ címen szerepel már régi idők óta.

A millió, meg millió számra szaporodott történelmi művek egyedüli kutforrásai a levéltárak voltak és lesznek, míg csak emberek élnek a föld hátán. Ne számítsuk ide azokat, melyeket az ész szabad vizsgálódása teremtett meg időről-időre a fejlődő korszakok folyamán. Mert ez egy külön tudomány. Egyes korszakok kiváltsága. De amelyek az emberi nem történelmére vonatkoznak, mindazokat csakis a levéltárakban összegyűjtött irományokból irhatták meg a történészek.

Ha már most mindezeket komolyan fontolóra vesszük, lehetetlen, hogy a levéltárak rendkívüli nagyfontossága és kiszámíthatlan becsértéke tiszta világlatban ne álljon előttünk és ne méltányoljuk aszerint, amint valósággal megérdemlik.

Levéltárról lévén szó, meg kell említenem, hogy különféle levéltárak vannak. Így például: Országos, vidéki (városi és vármegyei), konventi (bizonyos hely), családi és egyházi levéltárak. Ezeken kívül egyes egyesületeknek, jótékony intézeteknek szintén vannak összegyűjtött iratai, amelyek a többieknek mintegy kiegészítő részeit képezik. Ezeknek mindegyiknek külön hivatása van az emberi nem történelmi és közművelődési életében. Hogy mikben vágnak ezek össze és milyen speciális viszonyoknál fogva különböznek egymástól, ezek fejtegetésébe e helyen nem megyek be; mert én ezuttal csakis a provinciális levéltárak ügyével

akarok foglalkozni, mint amelyek legközvetlenebbül vannak lelkemhez forrva.

Ezt pedig azért teszem, mert ezek legnagyobb részének helyzetét olyan szánandónak ismerem, ami lelkemet keserőséggel, bánattal tölti el; miben egyedüli vigaszom csak az lehet, hogy ezzel nemcsak én vagyok így, hanem nagyon sokan. Mert elszomorodva kell látnunk, hogy azok a lelki, szellemi kincsek, melyek a levéltárakba befektetve vannak, éppen olyan érzéktelenül hevernek ott, mint a tenger hullámsírjába eltemetett hajók kincsei, melyeknek kiemelésén bűvárok nem dolgoznak.

A levéltárak névleg megvannak. Egyik ilyen, a másik amolyan állapotban. De a sok közül bizonyosan nagyon kevés van olyan állapotban, amilyenben a haladó kor követelményei szerint lennie kellene. Nagyobb része olyan, mint a csödbe jutott üzlet, melynek anyagai teljesen ki vannak vonva a forgalomból. S így sem Istennek, sem embernek nem használnak, mindaddig, míg ismét meg nem nyitják és át nem adják a forgalomnak. Hogy milyen veszteség származik ebből, azt hiszem teljesen felesleges volna rá nem sok, de még csak kevés szót is vesztegetni.

De ez csak anyagi kérdés; s ha az osztozkodás kérdését letárgyalták felette, vagy megnyitják, vagy elkótyavetyélik . . . haszna lesz belőle, ha nem többnek is, de a csödpertügelőnek, meg az adjunktusoknak mindenestre; mégis csak használ valakinek.

De egészen más kérdés a lelki, a szellemi kincseknek a forgalom — az emberi nem fokozatos haladása, közművelődése elől való elzárása. Kivált, ha ez hosszabb időközön, évtizedeken keresztül tart. Mert ebből egyes nemzedékekre olyan erkölcsi, lelki, szellemi veszteség hárul, amit többé pótolni nem lehet; s így egyes nemzedékekre nézve teljesen elvész az a nagy haszon, amit kellő művelés mellett nyerhettek volna belőle.

Ilyen nagy lelki, szellemi veszteség származik a levéltárak elzárásából, paragon hagyásánál, mint azt a vidéki (városi és vármegyei) levéltárak legnagyobb részénél vérző szívvel, s fájó lélekkel kell nagyon sajnosan tapasztalnunk. Mert teljesen el lévén zárva a világtól, a bennök felhalmozott iratokat csak raktáron tartjuk, mint a kereskedők a szakmájukba vágó cikkeket, azzal a különbséggel, hogy míg a kereskedők árucikkeiket hasznosítják: addig a levéltárak kincsei paragon, kiaknázatlanul hevernek értéktelenül. Pedig: „*nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Istennek igéjével is*“. Mert a lélek a főbb, míg az anyag porlandó, mulandó: addig a lélek halhatatlan — így mondja az evangyélium — s utána a lelkipásztorok. De a kárhogyan álljon ez a kérdés, megcáfolhatlan igazság, hogy az ember csak úgy emelkedhetik hivatásának magaslatára, ha lelki életére, erkölcsi szükségleteinek kielégítésére és művelésére fekteti a fősúlyt.

Szinte hallom erre a megjegyzést: hiszen ott vannak az iskolák, a különféle nevelőintézetek, az egyházak, ezeknek a feladata, hogy az erkölcsi, lelki szükségleteket kielégítsék, s a lelki művelődést előmozdítsák. Igazuk van bizonyos tekintetben azoknak, akik így vélekednek. De erre meg én azt mondom, hogy azok csak egy részét adják meg azoknak a lelki szükségleteknek, melyek után mindenkor buzgón áhítunk.

Hogy hasonlítással éljek, olyanok ezek magukban véve, mint az anyagi táplálkozásnál a kenyér, ami nem elegendő magában arra, hogy jól táplálkozzunk, sok minden kell még ahhoz, hogy táplálkozásunk erőteljes, egészséges legyen.

Igy vagyunk a lelki táplálkozással is. Nem elég, hogy csak egy-két irányban elégtünk ki, hanem minden irányban ki kell elégtünk, ha azt akarjuk, hogy lelki életünk valósággal olyan legyen, mint amilyennek lennie kell.

A lelki szükségletek kielégítéséhez tartozik a levéltárakban raktározott közérdekű dolgoknak ismerete és azoknak a közönség tudomására juttatása is.

A vidéki provinciális levéltárakat ne az általános történelem, hanem a helyi közérdekű ügyek szempontjából fogjuk fel és méltányoljuk. Mert ami itt-ott az ország területén, akár az ipar, akár a kereskedelem, akár a közigazgatás, jótékony intézetek, egyletek, akár a társadalmi élet fellendítése, előbbre vitele, fejlesztése céljából történnek, mindazok befoglaltatnak a vidéki levéltárakban — s így nagyon alkalmasak volnának arra, hogy kellő művelés mellett a közismeretet terjesszék; a nagyközönség tudványaikat kielégítsék s egy kissé gondolkozni tanítsák; s minden szépnek, jónak, üdvösnek és hasznosnak fejlesztésére s a tökélynek hovatovább magasabb fokára juttatni buzdítsák, lelkesítsék.

De ha ezek a közismereti források úgy be vannak dugaszolva, hogy azokból semmi ki ne szívároghasson, — nagyon természetes, hogy az üdvös célt nem szolgálhatják.

Arannyal még nem lakott jól senki, csak ha felváltotta azt olyan anyagokra, melyek étvágyát kielégíthették. Így van ezzel a lélek is; mert ez is csak úgy élhet meg, és csak úgy lakhatik jól, ha a nemes fémekeket szükségletei kielégítésére felváltották.

Vidéki levéltáraink, ha nem olyan történelmi és közmüvelődési adatokkal vannak tele tömve, mint az országos levéltárak, mégis közkinccsei azok vidékeinknek. Sok szépet, jót, nemest, hasznost és lélekemelő dolgot tanulhatnának belőlük, ha egymásutánjában tudomására jutnának a közvetlen érdekelt nagyközönségnek.

De ezt mi, akik erre volnánk hivatva — a legjobb akarat mellett sem tehetjük; mert a közigazgatási törvényhatóságok intézkedései — pusztán gazdálkodási szempontból — ettől teljesen megfosztottak. „Levéltárnok“ a hivatalos nevünk; de ez csak köpeny, mely alatt egy satnya rendszernek cifra nyomoruságai vannak eltakarva. Nem levéltárnokok... csak mechanikai gépek vagyunk. Olyanok, mint a mezőőrök, kik a rábizottakra felügyelni igenis tartoznak... de a felügyeletükre bizottakhoz nyulni a legszigorubb felelősség terhe alatt tilos. A kulcsot kezeinkbe adják... de csak azért, hogy a világ elől gondosan elzárjuk.

Hogy ez nem jól van így, az olyan kézzelfogható igazság, aminek bizonyítására szót vesztegetni teljesen felesleges volna.

A nagyközönség csak azt tudja, hogy levéltáraik... és azok művelésére rendelt hivatalnokai (levéltárnok) vannak; s így ezek útján ismerhetnék, megtudhatnák mindazokat a nevezetesebb eseményeket, melyek őt a multakból nagyon közvetlenül érdeklik. Aztán zugolódnak, támadnak egyesek, hogy azt nem tudhatják... persze a levéltárnokok ellen, kik olyan bünösök e váddal szemben, mint a ma született bárányok

Nem mondom én, hogy ezeknek nincs igazságuk... sőt nagyon is őszintén beismerem, hogy vádjuknak nagy alapja van. Mert nem arra valók azok a levéltárak, hogy a bennük rejlő adatokat, mint az égő gyertyát véka alá rejtjük: hanem hogy világoljanak. De az évtizedek óta uralkodó rendszer szerint mást nem tehetünk, mint azt, hogy elhallgatjuk a támadást... vagy legfőleg azt mondhatjuk, hogy hatósági intézkedés folytán ettől teljesen el vagyunk

zárva; s csak a címünk van meg... működésünk pedig teljesen az irodai munkához van lekötve. És miután egy ember csak egy munkaerőnek a terhével birkózhat meg, a közönség méltányos kívánságát a legjobb akarat mellett sem teljesíthetjük.

Sajnos, hogy épen mi levéltárnokok — kik a helyi érdekekre nézve a nagy közönségnek tudnivalóját volnánk hivatva kielégíteni. — ezt nem tehetjük. Nem pedig, mert olyan terhes irodai munkákkal vagyunk tulterhelve, amelyeket csak kettőzött szorgalommal és kitartással vagyunk képesek teljesíteni.

Nemcsak én mondom ezt, hanem már nagyon sokan mondták, hogy nem jól van ez így sehogyan sem. De hát mi ezen a bajon, a magunk erejéből nem segíthetünk. Ezen csak a kormány segíthetne törvényhozás útján... és hiszem — segítne is, ha tudomására jutna. De kérdések-kérdések: hogyan fog ez tudomására jutni, ha az irtózatosságot ez a nagyfontosságú kérdést agyonhallgatja?! Mert utóvégre áll az a közpéldaszó erre is: *»néma gyermeknek anyja sem szolgálhat«*.

Nézetem szerint ezt a nagy bajt csak úgy lehetne tőzgyökeresen meggyógyítani, ha a levéltárak kutatásával foglalkozó országos tekintélyek vennék a kezükbe s kérnék egy a kormányt, mint a képviselőházat, hogy ezt a nemzet életébe mélyen bevágó kérdést úgy történelmi, mint közmüvelődési szempontból a haladó kor igényeinek megfelelően és a műveltebb nemzetekkel való versenyben nagybecsű figyelmére és jóakarására méltatni kegyeskedjék.

A levéltárnokokat fel kell menteni az irodai munkák alól s visszaadni eredeti rendeltetésüknek: a levéltárak művelésének. Ezen az uton segítve lesz a bajon és el lesz érve az is, hogy a magyar nemzet ezen a téren sem fog szégyenkezni a művelt nemzetekkel szemben. Mig ma... Csak halgassunk, nincs mivel dicsekedni. Ilyen esetben pedig: *»arany a hallgatás«*.

Ugy értesültem, hogy levéltáraink annyira tul vannak zsúfolva, hogy az újabb iratok elhelyezése nagy gondot ad, ma holnap meg szinte lehetetlen lesz. Hogy e baj is orvosolva legyen, legelső teendő lesz az értéktelenné vált iratok kiselejtezése. Ezzel kapcsolatban a szánalmas ronda külsőt is meg kell szüntetni, mert a külsőt is feltétlenül megköveteli.

Ugy hiszem, hogy kollegáim semmi esetre sem végeznének felesleges munkát, ha alkalmazási helyükön erélyesen mozgatnák ezt az ügyet, mert csak úgy érhetünk célt, ha a nagy alvót közös erővel igyekszünk élesztgetni. A jobban forgolódnai nem szégyen, de nagyon üdvös és dicsőséges dolog.

Ezeket kívántam elmondani a nyilvánosság előtt. Vajha lenne foganatja, hogy ne hánytam légyen borsót a falra.

Az adóreform.

A földadó-reformnál a leglényegesebb a kataszter dolga, miután általában véve a földadó kontingens főszegének jelentősebb megváltoztatását senki sem akarja. Sok okból nem engedhető meg, hogy a földadó valótlán, a viszonyoktól túlhaladott alapon legyen kiróva. Ennek eredménye a mostani nagy, 17-1 százalékos, vagy a földtehermentesítési járulékkal együtt 25-5 százalékos adókulcs. A magyar birodalom kulturált mezőgazdasági és erdőterülete 53 millió és majdnem négyszázezer katasztrális hold. Ennek tiszta jövedelmét csak háromszázharom millió koronára tenni nyílt valótlanság. Viszont a földbirtok adóter-

hének főtétele a valódi tiszta jövedelem arányában nem lehet több 7—8 százaléknál. A világforgalomba bekapcsolt és modern szükségletek terhét hordó államok ugyanazon nemű adóterhe nagyjában közös mérték szerint ingadozik. Egy új becslés, amely számol a tényleges művelési ágakkal, a folyamszabályozások és ármentesítések által valóságban keletkezett új kulturterületek értékével, a közutak és vasutak kiépítése által előállított új helyzetével egyes vidékeknek és a kultura folytán bekövetkezett javulásával a földeknek, könnyen fog kihozni oly jövedelmi alapot, amely a mai 52 millió földadó-kontingenst 8 százalékos alapon is bebiztosítja. A földtehermentesítési járulék szintén ehhez igazodnék és 4 százaléknál kevesebb lenne. A jelenlegi becslés szerint a magyar föld tiszta jövedelme 630 millió korona.

A mostani kataszteri becslés általában túlalacsony a réteknél és legelőknél, amelyek a modern gazdaságban mind nagyobb jelentőségre jutnak. Azonkívül minden művelési ágban az első osztályok igen sujtva vannak a hátrább lévőké javára. A VI., VII., VIII. becslési osztályok ma jobbra teljesen túl vannak haladva. Már a nemzeti vagyon pontos mérlege sem engedi meg, hogy millió hold számra szerepeljen szántó és rét 2 korona, sőt 1 korona tiszta jövedelemmel, legelő 70, 60, sőt 50 fillér és erdő 60, 40, sőt 20 fillér tiszta jövedelemmel.

E tiszta jövedelmi becslés alapján a magyar birodalomban két millió katasztrális holdnál több olyan szántó van, amelynek évi adója átlagban 57 fillér és egy millió holdé 27 fillér és másfél millió holdnál több rétnak évi adója 75 fillér, majdnem nyocszázezer holdé 17 és 10 fillér között; nyolc millió hold erdő adója van 22 és 11 fillér között és egy millióé marad alul a 6 filléren. De ez csak az országos átlag, amely természetesen sok vármegyében még lejjebb hanyatlik. Így például Csikmegyében 40.000 holdnál több rétnak tiszta jövedelme 40 fillérral és 125.000 hold erdőnek jövedelme 4 fillérral van fölvéve.

E tiszta jövedelmi becslés alapján két millió katasztrális holdnál több szántó van olyan, amelynek adója országos átlagban 57 fillér, egy millió holdé 27 fillér; másfél millió holdnál több rétnak évi adója 75 fillér, 800.000 holdé 47 fillér, 400.000 holdé 27 fillér; három és fél hold legelő évi adója 50 és 20 fillér között van, 400.000 holdé 17 és 10 fillér között; nyolc millió hold erdő adója van 22 és 11 fillér között és egy millió holdé alul marad a 6 filléren. Az említett csiki erdőknél pedig az adó egy fillér.

Figyelembe kell venni, hogy ez alacsony adótételek szerint igazodik a végrehajtási törvény értelmében a birói becslés is. Nemcsak annak oka lehet ez, hogy élelmes üzerek a földet árveréskor potom áron megszerezzék és a be nem avatott vevőket a vételtől visszatartsák, hanem alkalmas arra is, hogy kiskorúak és más hatósági ellenőrzés alatt állók vagyonának értékére nézve a hatóságokat megtévesszék, mert az említett adótételek százszorosak lévén a becsár, szerepelhet becsárképpen a szántó, rét és legelő holdjánál, még pedig tekintélyes arányban 20 koronáig bármely kis összeg, sőt a megyei átlagok szerint még kevesebb. Az erdőknél pedig millió és millió hold becsára lemeget 5 koronáig, sőt még lejjebb. Csikmegyében 12 és fél négyszög mérföld erdőnél a becsár egy korona. Csak ugyan tág tere lehetett e vármegyékben, hogy a föld szegény népe megtévessztessék az érték nagyságáról, amit erdeiben bir.

A túl-alacsony nemzeti vagyon-becslés káros hitelpolitikai szempontból is. Amikor a külföld záloglevél-cim-

leteink összegét egybeveti, a magyar földbirtok tiszta jövedelmének csak háromszázhárom milliós becslésével s amikor figyelembe veszi a magyar földbirtok földadó-megterhelésének szokatlan nagyságát, kell, hogy káros következtetést vonjon le a magyar földbirtok további hitelbeírására és nem érezhet nagy kedvet ily túlterheltnak látszó föld által garantált címletek vételére.

A földadónál a reálprogresszió kérdését akadémikus jellegűnek tartom. Amennyire a gazdálkodás sérelme nélkül e progresszió, mint reális teher elmeget, annyira már egy jó kataszteri becslés figyelembe veszi úgy, amint a házosztály-adóban is bennfoglaltatik bizonyos reálprogresszió.

Föltűnik mostanság a gazdasági érdekképviselőt köreiben egy sajátságos jelenség. Szakemberek kezdik erősíteni, ugyan egészen másféle okoskodás támogatására, hogy a nagybirtokok föl fogják emészteni a kisbirtokot és mondják, hogy ez helyes közgazdasági folyamat, mert a nagybirtokkal szemben, a kisbirtok kevesebbet és drágábban termel. Nincs itt helye ez állítás túlzásait kimutatni. Némi képpen jogosult ez állítás, de csak a középbirtokkal szemben, amelynek helyzete a legrosszabb, mert nem rendelkezik sem a parasztbirtok elsőbbségével: a saját kézimunkával, sem a nagybirtok hasznát: a gép és emberi erő pontosabb kihasználását nem képes keresztülvinni a kellő módon. A nagybirtoknak ily túlzott dicsérete azonban mindenesetre provokálja azerőtjeljes progressziót a középbirtokosság s ha kellene, a parasztbirtok védelmére is. Semmi kedvünk nem lehet az ipari, gyári nagyüzemek visszaélései után a mezőgazdasági nagy gyári üzemek és az ezt követő trösztös alakulások tultengését festeni gazdasági horizontunkra eszményképp gyanánt.

A földadónál különben meg kell jegyeznünk, hogy a közel jövőben a magyar közvélemény által remélt kereskedelem-politikai átalakulás bizonyára maga után fog vonni bizonyos retorziót, ami első sorban a mezőgazdálkodást fogja érinteni. A másik birodalom a múlt évszáz közepén a közös vámterületbe, egy kiváló pénzügyi államférfiuk, Kübeck báró intelmére, addig bele nem ment, amíg a magyar birodalomban a nemes-birtok megadóztatása meg nem érlelődött, hogy így saját mezőgazdaságával szemben a versenyt megnehezítse. A magyaj birodalomnak sem szabad egy kvázi in integrum restituciót tervező kereskedelem-politikai alakulat esetén a mezőgazdaság védelméről az adopolitika terén megfélekedezni.

Általában véve a modern állam föladatai egyre szaporodnak s azok arányában az egyenes adókat fejleszteni nem lehet. Ez az oka, hogy mai napság az egyenes adó csak másodrendű fontossága s jelentősége csökkent. A modern állam polgárai nagy teherbirása csak úgy magyarázható, hogy az állami bevételek tulajdonképpen csak átfutóan vannak az állam pénztárában s nyomban visszafolyanak a társadalomba. Nálunk azonban az állami bevételek egy igen jelentékeny részt improduktív kiadásokra tordított milliók hiányát egyre jobban érezzük gazdaságunkban. Az elmondottak szerint, ha közgazdasági életünk e rendszeres vérvesztésének legalább egyrészét megszüntetni sikerült, akkor az adózás bajai részben önmaguktól megfognak szünni.

Vasuti ankét a kamaránál.

Nagy fontossága értekezlet volt vasárnap délelőtt a kereskedelmi iparkamara székháza tanácskozó termében. A kamara kerülete és a szomszédos városok, vármegyék, kamarák küldöttei jelentek ott meg a kamara hívására,

hogy minden érdekelt testület, város, megye képviselői által elmondhassa a maga véleményét, a közel jövőben kiépítendő vasuthálózatokra vonatkozólag. Az értekezleten mintegy 50-en vettek részt. A gyűlést Szabó Kálmán elnök vezette s a kamara hivatala részéről jelen voltak: Szávay Gyula titkár és Rédei Rezső dr. segédtitkár s Szávay Zoltán jegyző. Az ülés lefolyásáról tudósítunk a következőkben számol be:

Ott voltak a kamara elnöksége részéről: Szabó Kálmán elnök Szentkirályi Tivadar alelnök, Serli Ede alelnök. A debreceni máv. üzletvezetőség részéről: Uhlarik Béla üzletvezető, dr. Bacsinszky Vladimír h. üzletvezető. A törvényhatóságok és r. t. városok részéről: Kovács József polgármester, Aczél Géza v. főmérnök Debrecen, Balla Jenő városi tanácsos Nyiregyháza, Bernovics Gusztáv v. mérnök Munkács, Erdélyi István városi főmérnök Szatmárnémeti, Farkas Jenő polgármester Felsőbánya, Hunyady Gyula városi főjegyző Beregszász, Komlóssy György megyei főjegyző Beregszász, Sipos Béla vármegyei főjegyző Nyiregyháza, Somossy Béla polgármester Hajduböszörmény, dr. Streitmann Gyula főkapitány t. ügyész Jászberény, Szabó Sándor alispán a Petőfi-társaság tagja M.-Sziget, Szekeres Lajos főmérnök Kisujszállás, G. Tóth János Hajduszoboszló, dr. Szentessi Tóth Kálmán polgármester Karczag, Kludik Gyula polgármester Szolnok.

A kerületbeli kereskedő egyletek részéről: Bárdos Géza keresk. társulati főtitkár Debrecen, Berger Arnold keresk. kör. elnöke Karczag, Brichta Miksa Nagykároly, Deutsch József keresk. kör. titkára Karczag, Halász Ignác Karczag, dr. Papp Tibor jogakad. igazgató a máramaroszigeti keresk. kiküldötte, Somogyi Ferenc keresk. kör. elnök M.-Sziget, dr. Varga Lajos ügyvéd Debrecen, dr. Weinberger Sándor a depr. kereskedelmi csarnok titkára, Zelinger Ede ipartestületi elnök Debrecen, Széll Mihály és Kálmán Sándor Kisvárdá. A kamara kereskedő osztálya részéről: Áron Jenő, Falk Lajos, Fleischmann Mór, Kardos László, Kovács Mihály, Lusztig Károly, ifj. Schwartz Vilmos, Várray János beltagok. Társ kamarák részéről: dr. Sugár Ignác kamarai titkár Miskolc.

Az értekezletet Szabó Kálmán elnök nyitotta meg, meleg rokonszenves szavakkal. Megköszönte a megjelentek érdeklődését és üdvözölte a törvényhatóságok, városok, kereskedő testületek és az üzletvezetőség képviselőit. Vázolta röviden, hogy az átmeneti alkotmányos kormány egyik sarkalatos pontját az képezi, hogy Magyarország közlekedési eszközeit szaporítsa, s azokat a jelenkor kívánalmához képest a kereskedelmi és ipari élet javára használhatóvá tegye. E kormány program céljául vallotta mondja Szabó Kálmán, Magyarország vízi utainak, kőutainak s vasuthálózatának kibővítését. Erre vonatkozólag Kossuth Ferenc miniszter a kamarákra bizta, hogy puhatolják ki, hol volna a közgazdasági szempontból sürgősen építendő vasutvonalak. A kamara e feladatának eleget teendő, hívta össze az értekezletet, hogy bemutatván a gyűjtött adatok alapján készült tervezetet, az értekezlet tárgyalása alapján végleg megalkossa, s azután a szakminiszter elé terjeszthesse. A tárgyalást ezek után megnyitja.

Szávay Gyula, mint a kamara vezető tisztviselője, üdvözlö a megjelenteket. A kamara tisztviselői oly sokszor jelennek meg a törvényhatóságok munka asztalainál, hogy ezt a mai napot e látogatások viszonzásul írja fel a kamara vendékönyvébe. A kamara programja az, hogy a közügy és a közgazdasági érdekek szempontjából a kapcsolat a törvényhatóságok és a kamara között minél szorosabb legyen. Ere

nézve intézkedések is fognak történni. — Tervezve van, hogy úgy a kamaráknak a hatóságoknál, mint a törvényhatóságoknak a kamara munkásságában megillető részjussék. Ezután ismertette az adat gyűjtést és átadta a szót dr. Rédei Rezső előadónak.

Dr. Rédei Rezső segédtitkár ismertette a miniszter ide vonatkozó leiratát. Bemutatta a tervezetet, amely a folytatott helyszíni tárgyalások alapján készült. Ezek szerint a kiépítendő vasutvonalak öt osztályba soroztattak.

I-ső osztályba sorozták

azon vonalakat, amelyeknek állami fővonalként leendő kiépítése országos fontosságuknál fogva feltétlen szükséges.

1. A Czepléd—szolnoki második vágány s ennek meghosszabbítása Püspökladányig, az állomás lényeges kibővítésével.
2. A Sátoraljauhely—Debrecen—Nagyvárad összeköttetés létesítése.
3. A Varano—Munkács—Beregszász—T.-Ujlak—Szatmári összeköttetés.
4. A Szatmár—Erdőd—Ákosi (Szilágy—Somlyó—Csucsá) összeköttetés.
5. Az Tiszavölgyi vasut kiépítése.

II-ik osztályba

azon vonalakat, melyek kiépítésük esetén szintén országos, illetőleg a helyi érdekeket jóval felülhaladó fontosságúak, azonban a sürgősség és feltétlen szükségesség tekintetében a további megfontolás időhaladékát megbírják.

1. Kisvárdá—Nyirmada—Nyirbátor—Érmihályfalvi vonalak.
2. A Nyiregyháza—Vásárosnamény—Beregszászi vonalak.
3. A Huszt—Ökörmező (Dolha) és Dolha—Szolyvai vonalak.
4. A Nagybánya—máramaroszigeti vonal (fernezeli völgyön át; vagy Kapnikbányán át Sugatagra).

III-ik osztályba

azon fontos helyi érdekű vonalakat, melyeknek állami támogatással leendő kiépítését a kamara szükségesnek tartja, Nagyléta—Székelyhid, Domdrád—Kisvárdá, Mátészalka—Fehérgyarmat, Nagybánya—Felsőbánya—Galgó, (Mezőtur)—Turkeve—Kisujszállás, Jászapáti—Vámosgyörk.

IV-ik osztályba

azon helyi érdekű vonalakat, melyek kiválóan helyi érdekűek s így fontosságuk, valamint kiépítésük sürgőssége a helyi érdekeltségek áldozatkészségéhez lesz mérhető. A A Nagykáta—Jászberény—Jászapáti—Poroszlói, a Tiszaföldvár—Öcsöd—Mesterszállási, a Tiszaföldvár—Czibakháza—Csépa—Kunszentmártoni, az Öcsöd—pusztapói, a Nyiregyháza—Balkány—Nyiradony—Nyiracsád—Érmihályfalvai, a Nyiregyháza—Dombrád—Buj—Gáva—Vencsellő—Balsai, a Nyiregyháza—Laskod—Gyulaházi, a Fehérgyarmat—Beregszászi, a Nagykároly—Margittai, a Vásárosnamény—Beregszász—Munkácsi, a Nyiregyháza—Hajdunánási, a Nagyhalász—Kemecei és a Halmi—Turci vonal.

V-ik osztályba

azon vasuti vonalakat és terveket, melyeknek indokoltsága fogyatékosok, ennél fogva egyelőre nem javasolhatnák:

a Kunszentmárton—Öcsöd—Szarvasi; a Szoboszló—Szovát—Derecskei; Nádudvar—Nagyiván—Tiszafüredi; a Szatmár—Borhidi; a Hajdunánás—tiszapolgári; a Hajduböszörmény—Tiszapolgári; Visóvölgy—Borsai.

Ezután felhívta az előadó segédtitkár a jelenvoltakat, hogy szóljanak hozzá a tárgyhoz.

Elsőnek Brichta Miksa (Nagykároly) szólott a tervezethez s közvetlen kapcsolatot kért Nagykálló és Nagykároly között. Részletesen hozzászóltak és elfogadták a kamara tervezetét: Sipos Béla Szabolcs megye főjegyzője, Balla Jenő Nyiregyháza város tanácsnoka, Kálmán Sándor a kisvárdai kereskedelmi-kör titkára, Szabó Sándor Mára-

maros megye alispánja, dr. Pap Tibor a máramarosszigeti kereskedő-kör elnöke, Farkas Jenő a felsőbányai polgármester.

Aczél Géza főmérnök a hajdumegyei vonalak kiépítését sürgeti és szabadalmazni kéri a helyiérdekű vasutak törvény revízióját.

Dr. Bacsinszky Vladimir üzletvezető helyettes módosításokat ajánl. A Szolnok—P.-Ladany között építendő kettős vonal feltétlen kiépítését ő is indokoltan tartja. A tervbe vett sátoraljaujhelyi és váradi vonalat csak Debrecen és Várad között óhajtja, a Varanó—Beregszászi vonalát Ungvártól javasolja tervbe venni. Az izavölgyi vasut vonal helyett a visó—oroszit tartja alkalmasabbnak s végül új vonalul a M-Sziget és Deési vonalat is kiépítendőnek tartja.

Szabó Kálmán köszöni a szakszerű hozzászólást. Az új vasut kiépítését ő is helyesli.

Ugyanilyen értelemben válaszol Bacsinszkynek dr. Rédei előadó is. De nem teszi magáévá a visóvölgyi vonalra tett propositiót.

Dr. Pap Tibor hozzájárul az előadó tervezetéhez.

Végül Kludik Gyula a szolnoki állomás épületének kibővítése ügyében javasol sürgető lépések tételét és a beruházási törvényjavaslatban e címen felvett 950,000 korona hitel felemelését kéri előterjeszteni a miniszterhez.

Majd Szabó Sándor máramarosi alispán mondott köszönetet a kamarának, hogy alkalmat adott a törvényhatóságoknak a fontos kérdés megvitatására.

Ezután az értekezlet déli félkét órakor véget ért.

A pécsi kiállítás.

Nem minden városnak van Zsolnay Miklósa, aki mikor megpendítette a pécsi kiállítás dolgát és sokan aggodalmukat fejezték ki, hahogy nem végződik-e a vállalkozás deficittel, kijelentette, hogy a kiállítás egész esetleges deficitjét a sajátjából fizeti.

Zsolnay Miklós gavallér ember és amit kimondott, annak helyt is állt bizonyára, de amint a lelkesedésből kitűnik, nincs ok aggodalomra, mert a pécsiek most már valószínűleg vetekednek egymással a siker érdekében. Az állam nyolcvanezer, a város százhuszezer koronával járul a kiállítás költségeihez.

A munkálatokról lapunk pécsi barátja a következőket írja:

A kiállítás megnyitása május 15-én lesz, de az előmunkálatok annyira haladtak, hogy a rendezőbizottság a héten már vendégül láthatja a budapesti újságírókat és az atlétákat, akiknek szintén nagy szerepet szánt a kiállítási ünnepségek sorában. Közvetlenül a pályaudvar mellett a városba vezető remek sugárút baloldalán van a 33 katasztrális hold terület, amelynek bejáratánál Zsolnay Miklós kiállítási elnökön kívül Nendtvich Andor pécsi polgármester, Réeh György városi tanácsos, Rauch János és Horváth István mérnök, Visy László dr., Littke Lőrinc, Telegdi Miklós bankigazgató és Günther Mihály dr. kiállítási titkár fogadta a budapesti vendégeket. A területen még meglátszik a készületlenség, de impozáns méreteivel és az eddig kész pavillonok nagy számával máris jelzi, hogy az országos kiállítások között rekordot fog teremteni. Zöld tornyos székely kapu, amelyet bánffihunyadi munkások készítenek eredeti székely tervek szerint, nyílik a kiállítás területére, amelynek jobb oldalát két magánpavillon, a baloldalát a posta és egy nagy vendéglő foglalja el. Ez utóbbi épületnek, különös óriási reflektorokkal megvilágított kerti része kellemes tartózkodó helye lesz a kiállítás látogatóinak. A vendéglő mellett lesz a szinkör, amelyben Kövesy Albert társulata fog játszani, szemben pedig a zenepavillon. A kiállítás területére, amelynek pavillonjait jórészt Plich Andor pécsi műépítész építette, iparvágány fog vezetni. Egy sorba esik a Biederman-pavillon, Frigyes királyi herceg pavillonja

és az óriási mezőgazdasági és földmívelési csarnok, amely már teljesen kész, csak a halastó hiányzik még, amelyben Magyarország haltenyésztését fogják bemutatni.

A kiállításra tervezett ötvenhat pavillon között bizonyára nem utolsó lesz a Zsolnay-pavillon, amelyben a magyar agyagipar legremekőbb termékei lesznek kiállítva. Szomszédságában terül el a közoktatásügyi csarnok és közlekedési pavillon, míg szemben a sudar fából összeállított erdészeti pavillon harminckét méter magas tornyával egyike lesz az országban készült legszebb ilyen pavillonoknak. Méreteivel már most impozánsul hat a borászati csarnok, tornyán a hordón lovagló Bakhusszal. A csarnok négyszáz négyszög méterrel nagyobb, mint a millenáris kiállítás borászati csarnoka volt. A pécsi, alföldi, homoki, erdélyi és hegyaljai borok minden változata meg lesz itt található, amit eléggé jelez, hogy az önálló kiállításon kívül már eddig is 17'000 palack bort jelentettek be. A borászati csarnoknál csak az iparcsarnok lesz nagyobb, 2480 négyszög méter alapterülete és körülbelül 6000 négyszög méter falfelülete már csaknem teljesen le van foglalva a tömegesen jelentkező kiállítók részére. Az iparcsarnok sok tanulságos látványos után a látogatók mindjárt elszórakozhatnak a hullámvasuton, vagy egy gyönyörű kis japán pagodában, amelyben Várady Ferenc vármegyei levéltáros állítja ki páratlan gyűjteményét: több mint ezer madarat és hatvan különféle majmot.

A műcsarnok és a textilipari pavillon még csak vázlatban látható. Szintugy három parasztház, amelynek külseje fogja jelezni a benn kiállított sokác és kalotaszegi ipartermékeket. Teljesen készen van már a két gépcarnok, amelynek egyikében mezőgazdasági és ipari gépek működésben lesznek láthatók és készen van már a sporttelep is, amely nagyságra is, kényelmes berendezésre is vetekedik a fővárosi sporttelepekkel. Az állatkiállításnak már csak a kiállítás területén kívül jut hely, de a kiállítás és a sporttelep között nagy területet tartottak fenn az ünnepek csarnokának, amelyben a kiállítás idejére tervezett vagy harminc kongresszust fogják megtartani és az időleges kiállításokat rendezik. Magán a területen a kertészeti munkákat a margitszigeti és alsuthi hercegi kertészet fogja elvégezni, pazar villanyfény, egy óriási világító szökőkút fogja emelni a terület díszét, szóval méltó külső kerete lesz a kiállításnak, amelyen sok új dolog között a milánói és budapesti kiállítás minden érdekessége meglesz.

Az egész kiállítás építkezési költségei meg fogják haladni az egy millió koronát, de ez az összeg jó befektetésnek ígérkezik a kiállításnak előre látható sikere mellett. Május 15-től kezdve minden biztonnyal Pécs lesz az ország gazdasági és kulturális életének középpontja és az utolsó tizenöt év alatt teljesen megmagyarosodott városból megelégedéssel fog visszatérni mindenki, aki érdeklődésével jutalmazza meg a kiállítás rendezőinek buzgó fáradozását.

Hirek.

— **A polgármester nevenapja.** Kovács József polgármester nevenapja alkalmából az egybegyűlt tisztikar nevében Vecsey Imre, polgármester helyettes, főjegyző szép és meleg szavakban üdvözölte, Isten áldását kérve a polgármester életére, működésére. A polgármester válaszában megköszönte szívből jövő szavakkal az üdvözlést, kérve a tisztikart, hogy ápolják a kartársi szeretetet és mint eddig, dolgozzanak a város, polgárság és közügyek javára. Az egybegyűltek a polgármester nyájas szavait lelkesen megéljeneztek.

— **A tanonciskolák felügyelői.** Apponyi Albert gróf külügyminiszter Littván Sándor polgári iskolai tanárt a hajdúvármegyei iparos tanonc iskolákhoz, Lévy István kassai felső kereskedelmi iskolai igazgatót pedig a kereskedő tanonc iskolák felügyelőjévé nevezte ki.

— **Az ügyvédi kamara** ez évi közgyűlését f. hó 24-én délelőtt tartja meg Márk Endre elnöklésével.

— **A jog és pénzügyi bizottságból.** A jog és pénzügyi bizottság f. hónap 19-én Vecsey Imre elnöklésével tar-

tott ülésében elfogadta a tanyai iskolákra vonatkozó szerződést, melyet az állam a várossal kötött. A Csokonai-kör kérelmét Diószegi Sámuel és Fazekas Mihály emlékszórára adakozó segélyt illetően a jog és pénzügyi bizottság aképpen határozott, hogy elvben hozzájárul az emlékmű létesítéséhez, de az összeget csak akkor ajánlja meg, ha előbb a terveket a kör bemutatja. Az Általános Takarékpénztár zálogházat akar létesíteni, a kérvényt a bizottság pótlás végett visszaadta a tanácsnak. A társörvényhatóságok átiratait tárgyalta végül a bizottság és kimondotta azokhoz való hozzájárulását.

— **A rendezett tanácsu városok mozgalma.** A rendezett tanácsu városok a múlt év november hónapjában országos nagygyűlést tartottak a fővárosban. A nagygyűlésen önálló városi törvény alkotását, az állami föladatok teljesítéséért támogatást, a városi tisztviselők szolgálati pragmatikájának és nyomorúságos fizetési viszonyainak rendezését sürgették. A nagygyűlés által választott végrehajtóbizottság e hónap 23-án Budapesten gyűlést tart, amikor is a városok emlékiratát küldöttségileg fogják átnyújtani Andrássy Gyula gróf belügyminiszternek s egyben betérjesztik a „Rendezett tanácsu városok polgármesterei országos egyesülete” címmel tavaly megalakított szervezet alapszabályait is. A végrehajtó-bizottságot Szentpály István dr., Miskolc város polgármestere hívta össze.

— **Hóviharok márciusban.** Ez az idejű tél csakugyan szokatlanul szigorú volt. Erre mutat az is, hogy még március közepén se enged. Déltirolban ma is óriási hófúvások vannak. Pfronten Reutte közt megszakadt a vasuti összeköttetés is s mindenfelé késnek a hó miatt a vonatok. A Zittervölgyben borzasztó lavinaomlások voltak. Az özekeket lekergette a rettentő hideg s az embermagasságu hó a falusi lakásokba. Innsbruck mellett pláne 4 méter magaságu hó fedi az országutakat. Nyolc-tíz napja dühöng mindenfelé a hózivatar s egymásután pusztulnak el benne az emberek. Ilyen idő is régen járt már márciusban.

— **Támadás a bihari főispán ellen.** Glatz Antal főispánt több oldalról értesítették, hogy a márciusi közgyűlésen tettleges inzultust akarnak ellene elkövetni. A főispán erre föl hívta a rendőrséget, hogy indítson vizsgálatot, mi igaz ebből a hírből. Gerő Ármin főkapitány több embert kihallgatott, mire kiderült, hogy Szunyogh Andor szolgabíró ezt mondta kávéházi beszélgetés közben:

— Majd kiverjük mi a függetlenségi pártot főispánostól együtt?

A főispán átirt az alispánhoz, hogy szólítsa föl a szolgabírót igazoló jelentésre. — Keszthelyi Zoltán megyei főjegyző a főispánt egy hivatalos iratban oly kifejezésekkel illette, hogy ellene a királyi ügyész rágalmaszástért hivatalból megindította az eljárást. A vizsgálóbíró végzése ellen a főjegyző fölfolyamodott, de a vádtanács jóváhagyta s vizsgálóbíró végzést, amely szerint a főjegyző ellen végig kell folytatni a vizsgálatot.

— **Nyiregyháza törvényhatósági joga.** Nyiregyháza város tizenkéttagú küldöttsége tisztelgett a héten a képviselőházban Meskó László igazságügyi államtitkár vezetésével Andrássy Gyula gróf belügyminiszternél. A küldöttség, amelynek tagjai voltak Mayerszky Béla polgármester, Geduly Henrik ág. ev. lelkész, Ruttkay Gyula görög katolikus főesperes, Somogyi Gyula kir. közjegyző, Kovács Elek dr. kir. közjegyző, Martinyi József nyugalmazott főiskolai igazgató, Bodnár István dr. ügyvéd, Konthy Gyula városi főorvos, Rosenberg Emil dr. izraelita hitközségi elnök, Barzó Mihály építész, Baulusz Márton gazda, Balla Jenő városi tanácsos, részt vett Horváth József képviselő is. Mayerszky Béla dr. polgármester a 36,000 lelket számláló Nyiregyháza város nevében arra kérte Andrássy Gyula gróf belügyminiszter, hogy Nyiregyháza városa önálló törvényhatósági jogot kapjon. Andrássy Gyula gróf, belügyminiszter a következő beszéddel válaszolt:

— „Én mindig barátja vagyok annak, hogy az a város, amely az önállósághoz elég szellemi és anyagi erővel bír, saját sorsát maga uralhassa és fölszabaduljon a megyei gyámkodás alól. Hogy Nyiregyháza bir-e ezekkel a föltéte-

lekkel, azt most megmondani nem tudom. Mindenesetre alapos tanulmány tárgyává teszem kérésüket és ha érintkezésbe lépve a megyével, melynek nézetét, ha nem is mint döntőt, de mindenesetre meg kell ismernem, meggyőződésem arról, hogy Nyiregyháza városa az önállóságnak minden előfeltételével bír, akkor törvényjavaslatot fogok a Ház elé terjeszteni, amely Nyiregyházát önálló törvényhatósági joggal fölrüházná. (Élénk helyeslés.) Amennyiben meggyőződésem arról, hogy kérésük alapos, szívesen fogok annak eleget tenni.”

A küldöttség lelkesen megéljenezte a miniszter választását. A nyiregyházai küldöttség déli tizenkét órákor Just Gyula házelnöknel tisztelgett. A küldöttség nevében Martinyi József nyugalmazott főgimnáziumi igazgató kérte a házelnököt, érvényesítse befolyását abban az irányban, hogy a belügyminiszterhez intézett az a kérésük, hogy Nyiregyháza városa a törvényes joggal felruházott városok közé emeltessék, kedvezően intéztessék el. Just Gyula, a képviselőház elnöke, szívesen ígérte meg támogatását, valamint Dessewffy Aurél gróf, a főrendiház elnöke is.

— **Egy város a tixtiliparért.** Eger város vízviszonyai és közlekedési viszonyai is nagyon alkalmasak arra, hogy ottan szövő és fehérítő gyáripár települjön le. A város maga részéről telket ad az ott letelepülő gyáraknak, továbbá ad adó- és teljesen vámmentességet és általában minden köztehertől való mentességet. Közrejár abban is, hogy az ottani érdekeltség anyagilag részt vegyen a gyárak alapításában. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter megígérte Eger közönségének, hogy a szubvecionáló gyáraknál a gyárosok figyelmét Eger városára is fel fogja hívni és támogatni fogja, mert Eger városa rászolgált arra, hogy a kereskedelemügyi kormány hatásosan támogassa. Ajánljuk ezt az érdekelték figyelmébe.

— **A vasárnap megünneplése.** A magyar római katolikus papság körében mozgalom indult meg a vasárnap általánosan kötelező megtartása érdekében. Amíg Angliában, Amerikában a vendéglősök és különböző szeszárusítók vasárnap nem is akarnak kereskedni, nálunk főképpen a vasárnapra építik vállalkozásukat. Ennek az állapotnak a megváltoztatására törekszenek a katolikus klérus tagjai, amidőn a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény megváltoztatását kérik olyformán, hogy a fizetés ne vasárnap történjék, a heti pihenő szombat estétől hétfő reggelig tartson minden téren, s ezalatt pálinkamérések, korcsmák ne árusíthassák a portékájukat. A papság szervezkedése arra irányul, hogy a kérdést az országgyűlés elé juttassa, amíg azonban erre sor kerülhet, a törvényhatóságok kebelén belül fog küzdeni országos érdekü céljának eléréseért.

Szerkesztői üzenetek.

F. Gy. Szatmár. A cikkelyt megkaptuk, köszönjük. Az expedálásnál óhajtsa szerint cselekszünk.

Sz. K. A kérdést úgy méltóztatott feltenni, hogy nem tudunk rá felelni. Méltóztatassék bennünket felkeresni és akkor a dolgot megbeszéljük.

H. K. Köszönjük, husvétii számunkban fogjuk közölni.

2202., 2581/1907.

Árverési hirdetmény.

Debrecen sz. kir. város tanácsa közhírré teszi, hogy a város tulajdonát képező zárt sertésvásár-téren gyakorolható kizárólagos étel és ital árulási jogot az 1907. év február hó 15-től kezdődőleg 1909. év december hó 31-ig terjedő időre az 1907. év március 27-én délelőtt 9 órákor a városháza közgyűlési termében tartandó nyilvános árverésen bérbe adja és az árverelni szándékozókát ezen árverésre azzal a megjegyzéssel hívja meg, hogy 550 korona kikiáltási árnak 10% -át az árverést foganatosítandó bizottság kezéhez előzetesen letenni tartoznak és hogy az árverési feltételek a város számvevő hivatalánál megtekinthetők. Debrecen, 1907 március hó 11-én.

A városi tanács.